

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală.
Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

Unirea bisercilor române.

„Era odinioară un neam de frați, născuți tot dintr'o mumă și dintr'un tată... și frații se iubiau între sine și creșteau în avuție și fericire... Cînd vre-o nevoie venia dintr'o parte, ei alergau cu toții într'acolo... cădeau cu toții împreună cînd vijelia mare îi doboră, dar se ridicau earăși cu toții împreună și izbîndiau... După ce trăiră într'acest chip vreme multă... ajunge, că copii din aceeași părinți uită detot unii de alții, și deși vorbeau tot o limbă, dar nu se mai înțelegeau... Și cînd unele din ramurile aceluși neam se stingeau de pe fața pămîntului, înecate de vecini, ceialalți frați nu simțiau nicio durere... căci acum erau străini și dușmani între dînșii, și se ridicau cu dușmanii împotriva singelui lor!” (Alex. Russo, cîntarea României ediț. II. ed. „Minerva” București, 1902 pag. 52—54.) Așa sună povestea neamului nostru, ca o vie dovadă despre urmările triste ce le aduce cu sine dezbinarea în sinul unui și aceluiași neam. Dezbinarea adeseori mari nefericiri a adus asupra națiunii noastre. Nu înzădar cînta poetul de odinioară:

„Pre voi vă nimiciră
A pizmei răutate,
Și oarba neunire
La Milcov și Carpați”

(A. Mureșanu.)

și

„Că dintr'a lor neunire
A sosit țarei perire”

(N. Rosinescu din Craiova la 1769)

Și cît de dezastruoasă este pentru o națiune mai virtos dezbinarea *religionară!*

Inima națiunilor este religiunea. Dacă se încuibă în sinul unei națiuni împărechierea religionară, confesionalismul, atunci prin aceasta se atacă factorul cel mai de viață al unității, inima, ear națiunea sub influința acestei boale chronice încet-încet se ofilește și pere, ca arborele al cărui interior îl macină carii cei mistuitoři. Nimic nu mai e în stare să mintuiască o atare națiune de perire, *decumva nu se va pogori duhul Domnului să alcătuiască o ordine nouă a lucrurilor*. Precum organismul unui sigur om numai așa poate avea o activitate unitară sănătoasă, dacă are o inimă sănătoasă: chiar așa nici într'o națiune nu se poate închipui o conlucrare organică unitară, fără de o inimă sănătoasă, fără de o singură religiune. Deaici provine, că *numai acele popoare au știut în cursul timpurilor să fiină sincer laolaltă, să fie una, cari aveau o singură religiune*.

Ceice vreau să se convingă despre adevărul acestei afirmații, să poftiască a arunca o privire peste trecutul și prezentul popoarelor.

Ca exemplu aduc aici numai poporul maghiar și polon.

În ce altceva am putea oare afla taina slăbiciunii naționale a națiunii maghiare din veacurile XVI și XVII, și a evenimentelor ce au urmat după dezastrul dela Mohács, dacă nu în dezbinarea religionară a națiunii maghiare în catolici și protestanți?

Și în ce își află oare izvorul cea uriașă putere de viață națională, care nu lasă ca națiunea polonă să peară sub des repețele

lovituri de pumnal ale guvernului rusesc și prusiatic, dacă nu în unitatea ei religionară?

Și oare poporul român nu-i stăpînit de aceleași legi ale firii?

Un Francez a zis, că Franța deaceia n'a primit protestantismul, pentru că Francezii sînt prea slabi și prea puțini pentru două religiuni! (Dr. Stefan Pop: La unirea bisericilor românești, Iezvin, 1903, pag. 6.) Cînd Francezii sînt prea slabi și prea puțini pentru două biserici, ce vom zice de Români?

„Între multele nefericiri venit-au asupra Românilor și dezbinarea confesională. (Uniunea Românilor, pag. 4 în prolog) zice ortodoxul Gh. Popovici.

„Întrebarea ce ar trebui să și-o pună orcare Român cu mintea și inima la loc, este: Ne poate fi oare bună și priincioasă această dezbinare, da, sau ba? Nu credem să răspundă un Român, nu credem să răspundă prestetot un om cu mintea întregă, că oarecîndva dezbinarea într'o familie, societate, sau popor poate fi bună! Bărbații cei mai de valoare... au recunoscut dincontră ca cea mai fatală dintre calamitățile cîte ne-au ajuns, este această dezbinare bisericească”. (N. Măneștiiu: Almanachul Sfîntului Nicolae, Sibiiu, 1902, p. 176.)

Nu înzistăm asupra daunelor mari naționale, izvorîte din această dezbinare bisericească, ci ne mărginim a aduce, ca dovadă, cuvintele unui ziar maghiar din Budapesta, care pentru a ilustra daunele naționale, ce izvoresc pentru națiunea maghiară din împărechierea confesională, se provoacă la pilda poporului român, zicînd: „Să ne

FOILETON.

Alex. Mocsonyi.

3

— Amintiri. —

Tinerii Mocsonyi au ajuns subt paza unchiului lor Alexandru, studiînd mai departe ca privațiști, și locuind nu la Căpolnaș, ci la Birchiș, în casa și subt paza unchiului lor.

Aici eram aproape de acest om mare, aici putui să-î ascult zilnic înțelepciunea sfaturilor lui și să mă învrednicesc de bunătatea nețarmurită a inimei lui generoase. Fiind educatorul tinerilor Mocsonyi, aici am avut și eu prilej de a șterge puțin stingăcia moravurilor, pe cari noi tinerii români o aducem cu noi de acasă, din satele noastre aruncate la spatele lui Dumnezeu.

Orcesfat, dat de Alexandru Mocsonyi elevilor mei, trebuia se aște resunet și'n toate fibrele eului meu, doar însumi eram încă tînăr pe atunci, — eram universitar, cînd am ajuns în casa Mocsonyestilor.

Pentru mine la Birchiș viața a fost lină, dulce și senină.

Din micul castel, ridicat pe o înălțime de colină, stăpînești cu ochii valea Murășului. Din-

colo de Murăș trec trenurile unul după altul pe poalele dealurilor acoperite de tinere păduri, peste cari se pierd în zări îndepărtate virfurile vinete ale Bihorului. Dincoaci de Mărăș e cîmpia roditoare, în ale cărei întinsuri zac satele cu casele lor albe, ce par din depărtare ca niște turme de oi. În dos e pădurea de stejar, ce nu se mai sfîrșește până la Făget. În jurul castelului e parcul; nu e vre-un parc englezesc, e însași colina cu pajiștea-î curată, bine îngrijită; cu poienițe presărate cu mîndre straturi de flori, cu sute și sute de pomi roditori. De-alungul, de-alatul și de-acurmezișul, șerpuesc potecile, parte abătîndu-se înspre cîmpie, parte departe în desișul codrului.

Pe cărările întinse și netede ale acestei frumoase grădini puteai vedea pe Alex. Mocsonyi la bătrînețele lui pășind încet-încet, cu bastonul în mîna, de primăvara până toamna, de cele mai multeori singur și îngîndurat.

În seninătatea acestui cuib scaldat de soare au resărit ideile clare, nespuse de clare, ale marelui cugețator, de aici au purces sfaturile de aur, ce el le-a dat deatîteori deopotrivă și celor buni și primitori, cum și celor răi și răsvrătitori. În vremi de încercare la Birchiș au alergat deatîteori fruntașii neamului, să asculte sfaturile lui Mocsonyi. De aici a urmărit el tot ce s'a întîmplat în mijlocul nostru în deceniul din urmă. Ferit de

zgomotul de stradă al oamenilor de afaceri, de aici au auzit el și mai bine vuieturilor și glasul tainic al vrerilor noastre. Și ca un Arhanghel se coboara adesea între noi, îndemnîndu-ne la muncă.

* * *

Cu poporul din satele de pe domeniul său Alex. Mocsonyi era blînd și bun. Nimeni nu pleca nemîngăiat dela Birchiș, cînd necazul și nevoile îl aduceau peacolo.

Decîteori mergînd prin Birchiș ori Căpolnaș, el dedea poruncă vizitiului să opriască, și stetea de vorbă cu țaranii. Pe cei mai bătrîni îi saluta, nu numai ridicîndu-și pălăria, ci întinzîndu-le și mîna. Și l-am văzut de multeori în mijlocul lor la Căpolnaș.

Era președintele comitetului parohial, și din castelul său dela Birchiș venia și earna la ședințe să le conducă. În sala rău încălzită a școalei, unde se țineau acele ședințe, era un curent de nedescris.

Tot așa de regulat lua parte și la examenele școalei din sat. Am ris odată la un examen, cînd mi-a arătat Alex. Mocsonyi un mic elev de cl. I. cum își ajuta la calculat. Problema era 2+3=? Și cum banca primă era în fața deschisă, ear băeatul desculț, Mocsonyi mi-a arătat cum se

gîndim numai, *cti de salutar micșorează puterea cumplită a valahimei împrejurarea, că sînt dezbinăți în religiunea romano-catolică, greco-catolică și greco-orientală*. (Ziarul „Uj Lap” în articolul de fond al numărului 290 din anul 1907.) Nu-î lipsă să facem comentariu la cuvintele acestea, căci oricare Român adevărat trebuie să priceapă din ele mai presus de toate, că dacă dorim a vedea neamul românesc din nou mare, tare și fericit, trebuie să-î dorim ferbinte, sincer, și din adîncul inimii: *unirea religioasă*.

Har Domnului, că mulți din conducătorii de astăzi ai poporului român sînt convinși despre necesitatea imperioasă a reunirii bisericilor române, și eată pentru ce avem și noi „nădejdea, că prăpastia, care s'a deschis, se va podi cu timpul în sufletul unuia și aceluiasi popor”. („Drapelul” Nr. 40—1910, pag. 3. columna I.)

(Otrliște)

Virgil Pop.

Despre pomene, praznice și alte datini păgubitoare la poporul nostru.

I.

Între creștinii veacurilor din era creștină s'a introdus uzul unor anumite feluri de ospătări (convivium), ce se numiau pe atunci „agape”.

Acestea ca rezultante ale virtuților carității creștinești, propagate între oameni prin dzeescul Mîntuitor.

Cuvîntul grecesc „agape” înseamnă: iubire, bunăvoință, amicitie.

Scopul acestor ospete era, nu îmbuibarea în mîncări și beuturi, ci — precum ne arată și etimologia cuvîntului — era punerea în practică a primului și celui mai de frunte precept dzeesc. „*Să iubești pe Domnul Dzeul tău din toată inima ta... și pe deapropoalele tău, ca însuși pe tine*”; din partea ultimă a acestei porunci se derivă faptele milosteniei creștinești: „*nutrirea celor flămînzî, adăpostirea celor sătoși*. Faptele îndurării creștinești, înafară de cele expuse, mai sînt: *îmbrăcarea celor goi, adăpostirea celor străini, răscumpărarea celor prinși, cercetarea celor morboși și înmormîntarea celor repositi* ș. a. m. d.

Agapele erau dară mese (convivium) publice, cari cei cu dare de mîna le dădeau după terminarea sf. Liturghii, deoparte pentru

cultivarea dragostei împrumutate între creștin, dealtăparte pentru a se ajutama cei săraci. Și pentru ca tot cu ocaziunea aceasta să se pună în practică și principiul egalității creștinești între oameni, se mestecau toți la masă, fără deosebire de rang și avere „cei avuți aducînd mîncările sale, cei săraci, cari nu aveau nimic, invitați fiind de cei avuți, toți se ospătau împreună”. (Cf. S. Ioan Chisastomul. Homil. 27.) Și pentru ca cei lipsiți să se ajutore mai des, ospetele acestea le repetau și cu ocaziunea botezării, a cununiei, sau la aniversarea patronului casei, și la moartea (în mormîntarea) lor. Desineînțeles că acestea le făceau numai cei într'adevăr avuți. Scopul lor a fost bun și nobil: participarea celor mizeri la belșugul bogătașilor.

Omul însă și în trecut a abuzat de „agapele” acestea. Ele cu timpul s'au prefăcut în petrecanii absolut profane, așa, încît Biserica, veghetorea trează peste moralitatea credincioșilor ei, a fost nevoită să le caseze încă din leagănu lor. (Pe timpul Sfîntului Ioan Chisastomul, după cum însuși mărturisește, agepele au fost deja șterse în apus). Urmarea: în Biserica din apus a și dispărut până și urma acestor „agape”, degenerate și păgubitoare, sub numirea de: „pomană”, „praznic”, „ospăt”, „rugă” (nedee) ș. a.

Să cercetăm puțin datinele acestea la poporul nostru, și vom vedea cit de înțelepțește a lucrat Biserica ordonînd ștergerea „agape”-lor.

Noi obștea românească sîntem săraci... Asta o știm, și o știe toată lumea. Nouă țarina ne dă rod mai puțin, vaca nî-e mai stearpă, vițalul nî-e mai slab, până și glia ce ne astrucă nî-e mai strîmtă, doar' nouă nî-se adresează poetul cînd zice:

„Frați bunî ai frunzelor din codru,
Copii ai mîndre bolți albastre,
Sfîințiți cu lacrimi și sudoare
Țarina plaiurilor noastre!”

Și tot noi sîntem mai *milostivi*, tot noi mai *cheltuitori*, tot noi mai *risipitori*...

Aurel Popovici.

Sfaturi militare.

Legea militară scutește nu numai pe țaran și familia sa, ci și moșia o apără, atunci cînd îi dă dreptul proprietarului să ceară reducerea anilor de serviciu activ, la 2 luni.

Acei obligați la serviciul militar, cari prin

moștenire capătă citva pămînt, vor fi scutiți de serviciu în cazul acela, cînd dînșii își muncesc moșia, și venitul acestui pămînt aduce un venit care e destul pentru susținerea unei familii de 5 membri. Dacă venitul moșiei e de patruori mai mare, atunci nu pot fi scutiți de serviciu. Legea aceasta la acordarea favorului are în vedere starea faptică; situația geografică și mărimea moșiei, poziția socială-culturală a proprietarului, mărimea dării și sarcinile hipotecare. Favorul acesta de a fi transpus la rezervele suplinoitoare (*Erzatz-Reserve*) îl au numai economii. Industriașii, comercianții, orî funcționarii cari se ocupă cu economia, numai ca să fie scutiți de serviciul activ, nu vor fi transpuși la rezerva suplinoitoare.

Proprietarul care primește o moșie ca moștenire, e dator a-și cultiva însuși pămîntul, nu o poate da în arendă și nici a o lucra în parte. Brațe muncitoare străine poate folosi. Dacă moșia nu e moștenită, ci a fost donată încă în viață de către părinți ori rudeni, dar aceștia mai tîrziu au murit, partea aceia din pămînt, care după drept îi compete, e considerată ca moștenire și-î îndreptățește la scutire de serviciu activ. Dacă recrutul a moștenit după moartea vreunuia dintre părinți jumătate de avere, iar partea cealaltă o primește dela cellalt părinte care trăește, și felul acesta de moștenire încă îl îndreptățește la transpunere în rezervele suplinoitoare ale armatei.

Proprietarul mic dacă vinde moștenirea, dar cu prețul ei cumpără un pămînt de aceeași mărime, și în cazul acesta ce a cumpărat, e considerat ca moștenit. Obvin cazuri, că orfanii minoreni sînt siliți a vinde moștenirea. Tutorul chivernisind banii, mai tîrziu cu învoirea scaunului orfanal cumpără (cu prețul moștenirii vindute) pămînt. Ministrul de război consideră pămîntul cumpărat ca moștenire. Prin aceasta a dat posibilitatea orfanului majoren ca să se reîntoarcă la ocupația părinților săi.

Să vedem în lege ce fel de moștenire se consideră de proprietate ce îndreptățește la scutire de serviciu pe 2—3—4 ani în armată:

1. Pămîntul moștenit, dacă e pășune și pădure, nu îndreptățește la favor, numai pămîntul arabil, livadă, grădină și podgoria.

2. La pămîntul arător și livadă:

a) minimul de 6 jug. cat. din cari 4 jug. cat. arabil, iar 2 jug. cat. livadă.

b) maximul 40 din jug. cat. de cari 4 jug. cat. pămînt arător 2 jug. cat. livadă, iar restul pădure, pășune.

3. La cultivătorii de viță sau grădinărit:

a) baza minimală e 2 jug. cat.

b) baza maximală e 4 jug. cat.

Rugarea și că acluzele necesare pentru punerea în rezervă trebuie înaintată preturei; toate actele sînt scutite de timbru.

Rugarea și actele necesare e indatorat notarul să le facă, iar pentru acestea nu poate pretinde mai mult, decît atîta cit arată statutul comitatens.

R. S. Molin.

IGIENĂ.

Ofica.

II.

Dacă mîncăm rău mîncările, și mîncăm prea mult, atunci stomacul trebuie să lucreze mai mult, iar urmarea e că se slăbesc mușchii stomacului. Prin slăbirea mușchilor stomacului glandulele îi secernează mai puțin suc gastric, și astfel avem stadiul cel dintîi al stomacului bolnav. Înghițim materiile putrezătoare din dinți stricați, atunci aceste nu pot fi nimicite de sucul gastric, fiind puțin, iar stomacul nu se desărcinează la timp, și atunci mîncările nemistuite se descompun, și astfel se dezvoltă catarurile cronice de stomac, dilatarea (lărgirea) stomacului, se micșorează pofta de mîncare, slăbim, și înfine perdem din greutate.

Înainte de a începe vre-o cură, mai consult e să ne aducem dinții în rînduială.

Acum să amintesc ceva și despre beuturile spirituoase, vin, răchie, bere etc. Că alcoolul ar fi un aliment (nutremînt) chiar principal pentru popor, aceasta e numai o poveste. Ca medicină alcoolul rămîne numai în minile medicului. Alcoolistii mai ușor se pot inficia de ofica.

Chiar și muncitorii cari beau alcool în măsură moderată, au pagubă în ce privește cruțarea. Să scotim că răchia și vinul ce-l beau la zi, face 50 fileri, la an face 182 coroane și 50 fileri, o

chinie micuțul și cu degetele dela picioare să calculeze.

La multe examene l-am văzut pe Alex. Mocsonyi, și cum meseria mea pe atunci era dascălitul, mi-s'a dat prilej să văd cu cită atențiune urmăria întrebările învățătorului și răspunsurile scolarilor.

În gimnaziul piariștilor din Budapesta, unde elevii mei făceau privatim examenul, bătrînul Mocsonyi se băga în banca dela spatele elevilor mei, și de aci „druclăuia” — cum s'ar zice — la răspunsurile nepoților lui.

Din Trigonometrie odată după examen a urmat o adevărată dispută între Alex. Mocsonyi și actualul profesor de matematica la universitatea din Budapesta, Suták cu numele, pe atunci profesor piarist tot în Budapesta.

La examenul de religie al studenților români din capitală, Alex. Mocsonyi, împreună cu consilierul aulic G. Szerb, puneau întrebări elevilor în capela română din Budapesta, unde se ținea examenul.

La Lugoj Alex. Mocsonyi a luat parte la examenul micului său nepot Ionel, pe atunci privatist de cl. IV. la școala primară românească din acest oraș, unde micul elev a fost examinat de învățătorul C. Liuba.

Tot cu micuțul Ionel, acum june mare și el, am fost la examenul de cl. I. gimnazială — la Brașov — Alex. Mocsonyi a venit acasă încîntat de cele văzute acolo. La examen venise întreg corpul profesoral al școalelor medii. Era nespuse de frumos, cum ședeau profesorii toți la masa lungă și verde, la mijloc directorul V. Onițiu, iar la dreapta lui Alex. Mocsonyi, ascultînd răspunsurile istețe ale micului student. La finea examenului directorul Onițiu spune micului Ionel, să declameze ceva, iar studentul le recitează „Doina” lui Eminescu, sfîrșind cu:

„Cine-au îndrăgit străinii,
Mîncă-i-ar inima cîinii!...”

Purtat ca pe palme, bătrînul Mocsonyi fu condus prin toate încaperile mai de frunte ale gimnaziului, prin muzeu, sala de gimnastică, iar la sfîrșit părintele Dr. Saftu îl roagă să vină și în sala festivă.

Aici era întrunit corul lui Dima, cîntînd admirabila piesă „Salvum fac regem” și altele. Mocsonyi a ramas încîntat.

Seara am petrecut-o în familia Mureșanu și în vechea redacție a bătrînei „Gazeta Transilvaniei”.

Dr. Ilie Gropșlanu.

sumă care nu e de desconsiderat. Economii noștri însă spesează nu numai pe beutură, ci și pe praznice, și pe alte multe lucruri. Suma aceasta mai cuminte ar fi dacă ar întrebuița-o pentru o locuință sănătoasă, igienică, sau să facă excursiuni în regiuni îndepărtate spre a-și înmulți cunoștințele și pentru a se recrea. Beuturile au asupra unuia o influență mai mare, asupra altuia mai mică. Celce bea beuturi spirituoase, acela să se examineze, că oare poate corpul lui suporta beutura fără vre-o urmare rea, și că nu au oarecumva o influență stricătioasă asupra organismului. Ear cine nu poate bea cumpătat, acela mai bine să abstea dela beuturile spirituoase.

E foarte primejdios pentru ceice locuiesc cu cei oficioși, mai cu seamă cînd locuința e mică, deaceia cu drept cuvînt a fost numită ofica „boala locuințelor”. În locuințele umede, suterane, se dezvoltă cataruri ale organelor respirătoare, unde bacilii oficeii își găsesc teren prielnic pentru dezvoltarea lor. În locuințe mici, și pline de locuitori, se întrebuițează iute oxigenul aerului, și aerul se înrăutățește prin expirarea acidului carbonic și prin evaporările corpului, în care locuitorii trebuie să doarmă toată noaptea. Nu pot aerisi mai de multeori și bine, earna cu deadinsul nu cutează să deschidă ferestrele, pentru că e prea frig, și încălzitul constă prea mult. Dacă ferestrele se deschid în curți prea mici, înguste, atunci aerul nu poate străbate în locuințe. Locuințele întunecate îngreunează curățenia.

E nesănătos dacă folosim chilia de locuit totodată și ca chilie de durmit, pentru că pelîngă toată bunăvoința nu sîntem în stare să o ținem curată. O chilie devine și mai nesănătoasă, dacă o folosim și ca bucătărie (culină).

Pentru locuința aerul și lumina sînt recerînțele cele mai de căpetenie. Aerul și lumina sînt dujmaniți tuturor germenilor boalelor. Bacilii oficeii mor în lumina directă a soarelui într'o minută, în lumina respirată a zilei, într'un ceas. În flegma uscată se găsesc milioane de bacili, și pot să trăiască luni întregi, dar spre fericirea omeneirii — fără de a se înmulți. Că lumina are puterea de a omorî bacilii oficeii, ne putem convinge, că măturotorii străzilor sau chiar țiganii corturari, cari nezmintit respiră bacilii oficeii, arareori se îmbolnăvesc de ofică.

Prea departe ași merge dacă ași aminti mai deaproare despre igiena locuinței; dar voesc să amintesc în treacă numai atîta, că locuința să fie spațioasă, luminoasă, zvîntată, așezată în partea soarelui, și să se aerizeze cît de mult.

O zidire liberă îngăduie de a intra aerul și lumina în case. Apeductul și canalizarea formează baza orașelor igienice. Înlăturarea gunoiului, a prafului și a fumului întrunește recerînțele igienice ale orașelor.

La alegerea chemărei, trebuie luate în considerare toate regulele sanitare. Lucrătorul să întrebe medicul înainte de a-și alege vr'o chemare, ear măestrul asemenea să-și examineze lucrătorii înainte de a-i primi în lucru.

Până acum am expus că ce avem de făcut spre ne apăra de ofică. Acum să vedem propriaminte ce reguli trebuie să urmăm spre a combate ofica.

Ca și la celelalte boale, totașa și la ofică e aceeași lege, că boala să o cunoaștem de timpu și cît de învreme să o tratăm. Lucrul cel mai de căpetenie e că bolnavii să consulte numai de cît medicul.

Pentru acest scop presa este chemată a aduce cititorilor tratate scrise pe înțelesul poporului. Presa ar trebui să pună mare pond pe astfel de tratate, cari folosesc mai mult decît atacurile personale, descrieri amănunțite ale diferitelor crime, cari aduc mai mult rău decît bine în societatea omenească. Prin astfel de tratate medicale s'ar deștepta nu numai poporul ci chiar și inteligența; totodată multe mii de oameni ar scăpa dela moarte sigură. Cîți cad jertfă numai în urma neștiinței și nepriceperii.

În institutele de teologie și pedagogie, ar trebui să se propună foarte multă igienă, cu deosebire despre ofică, deoarece preotul, dar mai cu samă învățătorul, sînt în atingere continuă cu poporul. În minile învățătorilor zace sănătatea trupeză și spirituală a viitoarelor generații.

Dr. I. Fometescu.

ECONOMIE.

Banca de asigurare „Transsylvania”.

În 3 April a. c. s'a ținut adunarea generală ordinară a băncei de asigurare mutuală „Transsylvania” din Sibiu, sub conducerea preșidentului Dr. W. Bruckner.

Din raportul consiliului de direcțiune și din bilanțul pentru anul de gestiune 1909 se vede că dezvoltarea afacerilor a fost pentru ambele secțiuni favorabilă.

Premiile încontra focului s'au sporit față de anul 1908 dela K. 370,077-08 f. la K. 399,381-64 și valorile asigurate dela K. 104,498,362 — la K. 112,045,412. Pagube de foc s'au licuidat în 1909, 256 cu K. 135,733-70 față de 307 cu K. 211,570-08 din 1908 cu contragerea daunelor rezervate din anii precedenți s'a solvit ca daune K. 144,811-34, din care sumă a fost acoperită prin reasigurări K. 56,067-80, adică 38,72%.

Rezerva de premii s'a urcat la 40% cu K. 100,689-94.

După achitarea intereselor la titli fondului de întemeiere cu K. 11,212-20 rezultă un excedent de K. 5,839-82.

Premiile în secția asigurărilor de viață s'au sporit față de anul 1908 dela K. 423,066-08 la K. 433,324-05.

Capitalul asigurat cu finea anului 1909 este de K. 10,847,132 — față de K. 10,459,493 din anul 1908.

Mortalitatea a fost în anul de afaceri 1909 mai favorabilă, s'au solvit pentru cazuri de deces K. 158,696-31 față de K. 174,234-15 din anul 1908. Pentru asigurări de dată și cu termin fix au ajuns la scadență K. 102,055. Rezerva premiilor și transportul de premii se urcă la K. 1,467,976-57 Pentru eventuale perderi de curs s'au pus în rezervă K. 5,000.

Ștocul efectelor de clasa I-a s'au înmulțit prin cumpărare încă cu K. 85,073 dela K. 472,125 la K. 557,198. Asemenea și împrumuturile pe polițe s'au urcat cu K. 11,271-75 la K. 376,838-29 După achitarea intereselor la titli fondului de întemeiere cu K. 11,108-80 rezultă un excedent de K. 6313,52.

In fine s'au sortat 8 titli ai fondului de întemeiere, cari se vor răsplăti în senzul statulelor la 1 August a. c.

La întregirea consiliului administrativ s'ales d. Aron Lupeanu oficial ces. și reg. militar sup. în retragere, ca membru nou, ear ceialalți membri români, au fost realesi în direcțiune, ear în consiliul de control a fost reales șefcontabilul „Albinei” d. I. Lissai.

FELURIMI.

Desgroparea orașului Ostia. S'au făcut săpături întinse la Ostia, portul Romei vechi. E una din cele mai însemnate descoperiri ale timpului din urmă, căci ne-a dat cunoștinți amănunțite asupra unui oraș clădit în veacul al II-lea după Hristos din porunca împăratului Hadrianus, pe ruinele altui oraș mai vechi, din vremea republicei. Ostia era port și localitate de băi de mare.

Regele Victor Emanuel, însoțit de profesorul Luciani, directorul lucrărilor, a cercetat orașul și muzeul, în care se află operele de artă, statuți, sicrie de piatră, inscripții, terracotte în cincii sale din castel. Arhitecții de pe vremea lui Hadrian au înălțat cu 2 m. jum. nivelul orașului căci cel vechi suferia de înecările Tibrului. Dar în pămînt se află temeliiile clădirilor vechi, ulițele pavate, etc.

Orașul cel nou avea uliți drepte, largi pînă la 20 de m. și cari se tăiau în unghiuri drepte. Erau două orașe: unul mai sus, unde se aflau vilele bogătașilor și altul lingă Tibru și mare, postul comercial. S'au aflat remășiți de magazii de grîne și nenumărate butoaie pe care era scris cît începe în ele 10, 20, 30 de amfore.

Găinele și muzica — Unei gospodine din Springfield, Statul Ohio, America de Nord, i-a trecut prin cap nădrăvănia să vadă ce influență are muzica asupra găinilor. A strîns mai multe într'o cameră, unde era un pian, și a început să cînte. Care nu-i fu mirarea, cînd văzu că găinele, după ce au ascultat cu mare băgare de samă, au început a cotcodăci și fiecare a ouat cîteun ou. Gospodina americană, văzînd lucru cum stă, a făcut din camera de muzică loc pentru ca să ouă găinile. Au încercat de mai multeori și a reușit. Vestea s'a dus pînă departe, și azi multe gospodine încearcă, și reușesc, să capete cît mai multe ouă dela găini cu acest mijloc. — Ispravă americană!

CRONICA.

Citim în foile locale că valorosul nostru fruntaș d-nul *Ilie Trăilă* a fost numit protofisc comitatens onorar. Multe felicitări!

Vestea colportată de unele foii din capitală, că la Bozovici cu ocazia turneului cand. C. Burdia s'ar fi întimplat încăirări cu moarte de om, e o scornitură.

Unul dintre cei mai vrednici preoți ai Banatului e și părintele *Ionachie Neagoe* din *Petrovasela*, care la Paști și la Crăciun totdeauna împarte făină la săraci. Eată cum are păstorul cel bun să-și pună sufletul pentru turmă. Asta se întimplă de multă vreme, fără ca acest adevărat părinte al poporului să fie fost laudat în public, cum se întimplă pe alocurea, cînd ni-se dă să citim mulțumiri protocolare și publice. Părintele *Neagoe* e unul din ceice dă cu dreapta să nu știe sînga. Și cît de frumos e omul cînd *tace și face!*

Faptă bună a săvîrșit poporul din *Oravița-rom.* răscumpărînd dela sine congrua preotului *Gheorghe Neda*.

Mîne, la Dumineca Tomii, Reuniunea gr. cat. de cîntări și muzică din *Cârnecea* arangează concert și teatru împreună cu joc.

Tot mîne la 8. Mai nou Reuniunea română de cîntări și muzică din *Recița-montană* va da în sala otelului „Panonia” o mare reprezentație teatrală, urmată de concert și dans, avînd ca punct de atracție, în programul bogat și variat „Sezătoara” lui Dr. T. Brediceanu, care acum pentru primadată se reprezintă în Banat prin harnicul chor românesc al fraților noștri *Recițeni*. Se prevede o afluență mare. Asupra rezultatului vom raporta.

La 20 April v. c. s'a pus peatra fundamentală a unei Case Naționale în frunțașa comună *Coștei*. Într'un ceas bun!

Programa bogată a festivităților dela Caransebeș abia în foile de eri a putut fi publicată. Asupra decursului vom raporta și noi în numărul viitor.

Citim în foile din Capitală că la Oravița și Zorlenț au candidat și socialiștii pe *Carol Tesarsz*.

Din cauza ploilor mari, esundînd Carașul s'a oprit și țirculația trenului pe linia Oravița — Gataia — Lugoj. Astfel trenul separat, ce era să ducă multă lume din Valea Carașului la festivitățile instalării, a ramas.

În hotarul *Orăviștil-rom.* s'a înecat bietul pantofar *Ilie Iana Păia*, luîndu-l apa de pe o punte.

Bibliografie.

A apărut în „*Biblioteca pentru toți*” *Chateaubriand în românește*. A mai vorbi de frumusețea acestor perle ale literaturii franceze, universal cunoscute este de prisos. „*Réne*”, „*Atala*” și „*Ultimul Abenceraj*” sînt capodopere neperitoare cari de mult au trecut granițele țării lor pentru a deveni patrimoniul întregii lumi civilizate. S'a umplut prin urmare o lacună bine simțită, dînduni-se aceste opere în românește. Astăzi, cînd școala romantică este în cea de pe urmă fază a declinului, lucrările lui Chateaubriand sînt totuși cetite cu cel mai viu interes și stîrnesc admirația literaților din toate țările. Sufletele tinere, mai ales, găsesc în paginile duioase din *Atala*, *Réne* și *Ultimul Abenceraj*, un imbold de viață cinstită și un „motiv” puternic pentru înțelegerea frumosului. *Prețul 30 de bani.*

„*Vatra Familiară*”, care a ieșit acum de sub tipar, cuprinde îndemnuri și sfaturi pentru viața casnică! Editată de Societatea „*Inocențiu Micu Claiu*” a teologilor din Blaj. O recomandăm cu căldură cărturarilor și țărânimii. *Prețul 30 filerli.*

Poșta Redacțiunii.

Rozmarin. Primit avizul, ș'am dori să mai primim...

D. I. Sasca. Am împlinit. Este nădejde.

Editor proprietar: *Gheorghe Jianu.*
Redactor responsabil: *Alexandru Purgariu.*

Un ucenic (șagîrt)

din casă bună, care să aibă și școală îndestulătoare, se primește la

MAX SITTNER

timplărie (Tischler) de mobile și pentru zidiri în Oravița.

Cine vrea marfă bună să țîrgue în băcănia

GHEORGHE BOGDANU

preste drum de biserica din Oravița-rom.

AVIZ.

La timplăria Iohan Formayer în Oravița

se pot comanda toffelul de mobile și lucrări pentru zidiri, cu prețuri absolut solide, fiindcă neavînd depozit, costisitor, e în măsură a lucra mai ieftin decît oricare. Pofțiți și vă convingeți!

Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosească **crema americană, pudra americană și sapunul american**, care depărtează de pe față și de pe mîni orcefel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebuintate pîn'acum. Se capătă la: **Apoteca Sfîntul Gheorghe în Oravița** (peste drum de prăvălia R. Goldstein). Prețul unui borcan de cremă americană 1 coroană. Prețul pudrei americ. 1 cor. 50 fil. Prețul săpunului americ. 80 fil. Incontra durerii de dinți mai bune sînt pi-căturile americane. Prețul 1 cor.

A n u n t.

Cele mai bune, mai moderne și mai durabile

ghete și cizme

numai la mine se pot căpăta. In magazinul meu am tot felul de ghetе, lucrate exclusiv in atelierul meu.

După comande pregătesc ghetе americane, vinătorești, ortopedе și alte feluri de ghetе de cea mai bună calitate, ca: ghetе de tină, camașle, ghetе de zăpadă, ghetе comode, etc.

Prețuri solide și moderate.

x-37

Cu stimă

BENEDICT CSONGĂR

Oravița.

De vinzare o mașină de cusut pentru păpucări cu prețul de 50 cor.

Prăvălia IGNATIE FELDMANN

în Oravița.

Mare depozit

de colonial și tot felul de articole de băcănie.

Marfă escelentă, cu prețuri absolut solide.

Secție separată pentru negustori. Vinzare engros (in mare).

Vol, mătăsuri, aur pentru brodat dantele cu prețurile dela fabrică.

Cea mai mare casă in bransa aceasta pe piata Oraviții.

Magazinul principal. Telefon Nr. 19.

Depozitul principal și magazinul in casa proprie.

Inainte la Peter Șandor

Filiala Telefon Nr. 51.
Inainte la Ioh. Woth.

Haine elegante și ieftine

(după măsură.)

Mare asortiment de postavuri englezești și indigene.

Croială după cele mai noi jurnale engleze la

Gross Béla

atelier de croitorie modernă

in Oravița, Stradă principală in casa proprie.

Fondată la 1896.

La Banca „Plugarul” din Cacova

s'au făcut mari schimbări.

Banca „Plugarul” a devenit adeverata bancă a plugarilor, că ea are la conducere mai mult plugari.

Banca „Plugarul” e unica bancă care conduce gratuit asigurarea de vite a plugarilor.

Împrumuturile cele mai ieftine se pot face la banca „Plugarul” din Cacova.

După depuneri camăta mai mare banca „Plugarul” din Cacova o plătește?

Imprumuturi li-se dau plugarilor de-acum înainte cu următoarele condițiuni:

- Pe obligațiune cu intabulare in locul prim cu 6%
- Pe cambii " " " " " " 6 1/2%
- " " " " " " al doilea " 7%

Depuneri se primesc la „PLUGARUL” dela 1 cor. in sus. Se plătește camăta 5—5 1/2 și 6% după mărimea sumei și după condițiile de depunere. Darea de venit banca o plătește.

Asigurarea de vite Fie care plugar cu suma de 2 fil. după 100 cor. la an, poate să-și asigure vitele in contra pagubelor, ba capătă doctor, oltuit, și medicina, gratuit. Sînt înscriși pînă acum 900 frați plugari din 22 comune. S'au desbăgubit

in anul 1909 pentru boi, vaci, cai, viței la 101 membri in preț de 20 mii cor.

Asigurări de viață se pot face in condiții favorabile la banca „Plugarul”.

Acții și Losuri de tot soiul, cumpără banca „PLUGARUL” cu prețurile cele mai mari; cumpără și vinde realități și unelte agronomice.

Vin, răchie foarte bună, de prune, moale sau pre-friptă, se capătă la banca „PLUGARUL”.

Spirit rafinat, și spirit pentru preparat răchiu de bucate, se capătă la fabrica băncei „PLUGARUL” in Surducul-mare.